

HOGYAN HAMISITOTTÁK MEG A ROMÁNOK A MAGYAR STATISZTIKÁT A BÉKEKONFERENCIÁN?

A ROMÁN kormány jogtalan követeléseinek igazolására több emlékiratot nyújtott be a békekonferenciának. Ezeknek egyike Erdély, másika a Bánság néprajzi viszonyaival foglalkozik. Az Erdélyről szóló emlékirat azonban nemcsak a szorosán vett Erdélyre vonatkozik, mert az ő különleges terminológiájuk szerint a «politikai értelemben vett» Erdély a Királyhágón inneni oláh-lakta területet is magában foglalja, csupán a Bánság, tehát a Maros alatti 3 vármegye képez külön politikai területet. A bánsági három vármegyére vonatkozó emlékirat annyira természetesnek s talán befejezett dolognak tartja azt, hogy a Bánságra a magyaroknak még csak igényük sem lehet, hogy csupán a szerbekkel szemben vitatja a románok igazát s a Bánságnak Szerbia és Románia közt való megosztása ellen olyan meggyőző érveket hoz fel, hogy azokat pontról-pontra épen ellenük lehet fordítani, kik a Bánságnál egy sokkal nagyobb politikai és gazdasági egységet akarnak ugyanolyan módon megbontani. Ez a memorandum külön ismertetést érdemel s ezuttal annál kevésbé kívánok vele foglalkozni, mert a Bánságról szóló emlékiratban a magyar statisztika adatai csak nagyon kis mértékben vannak meghamisítva.

Annál merészebb hamisítást követtek el a románok az ú. n. erdélyi emlékiratban, ahol a hivatalos magyar statisztikának adatait erőltetett okoskodással és sokszor a tények abszolút nem ismerésével erőszakosan megváltoztatták azzal a határozott célzattal, hogy követelésüknek a «nemzetiségi elv» alapján a jogosultság látszatát adják s ezáltal a békekonferenciát félrevezessék.

Az erdélyi memorandum szerint a Bánságon kívüli egész követelt területen, amely egészen pontosan járások szerint van kimutatva s így adataitegyenkint ellenőrizni lehet, a magyar hivatalos statisztika következőkép adja meg a népesség számát és anyanyelvi megoszlását:

román	2,340.000	48·3 %
magyar	1,540.000	31·8 «
székely	500.000	10·3 «
német	295.000	6·1 «
szláv	112.000	2·3 «
egyéb	58.000	1·2 «
összesen	4.845.000	100·0 %

Az első, ami felötlük, hogy a székelyek száma külön van kimutatva a magyarokétól, holott a hivatalos statisztikai adatokban ez sehol sem

található fel. Ez a különválasztás az egész memorandumon végig húzódik, s az emlékirat azzal próbálja ezt indokolni, hogy a székely nép fizikai alkotásánál, települési viszonyainál, életmódjánál és történeti tradíciójánál fogva, sőt nyelvi szempontból is különálló nép a magyartól és általában véve igyekszik a bár autochtonnak szintén el nem ismert székelységgel szemben a magyar lakosságot úgy feltüntetni, mint amely csak jóval később szivárgott be és amely a magyar uralom megszűntével ott-lakásának célját és minden lehetőségét amúgy is el fogja veszíteni. A különválasztásnak csak az a célja van, s ez a tendencia az egész emlékiraton végigvonul, hogy a magyarok számát minél kisebbnek tüntesse fel a románokéhoz képest. Szinte látszik, hogy a memorandum szerkesztői mennyire nem érezték át ügyük igazságát, mert kénytelenek még ilyen mesterkedésekhez is nyulni, hogy követelésüket a «nemzetiségi elv alapján» csak némileg is elfogadhatóvá tegyék.

Jellemző a statisztikai munkálat pontosságára és lelkiismeretességére, hogy a memorandumnak még azok az adatai sem jók, amelyeket saját szavai szerint változatlanul vett át a magyar hivatalos statisztikából. A hivatalos statisztikai adatok szerint ugyanis az emlékiratban megjelölt területen következő volt a népesség száma és anyanyelvi megoszlása:

román	2,346.478
magyar	2,012.090
német	322.383
szláv ¹	113.789
egyéb	59.557
összesen	<u>4,854.297</u>

A memorandumnak tehát egy adata sem egyezik a hivatalos adatokkal, sőt még a végösszeg is 9.000-rel kevesebb a hivatalos adatnál.

Az emlékirat mindjárt az elején élesen hangoztatja azt a románok részéről sokszor megismételt vádat, hogy a magyar hivatalos statisztikának a nemzetiségek számára vonatkozó adatai teljesen megbízhatatlanok, mert a magyarok számát a valóságosnál többre, a románokét pedig a valóságosnál kevesebbre teszi. Ennek bizonyítására felhossa Adolf Ficker osztrák statisztikus 1869-ben megjelent munkájának (die Völkerstämme der Österreichisch-Ungarischen Monarchie) adatait, melyek szerint 1867-ben lett volna Magyarországon 2,647.000 román és 5,398.000 magyar. Ezzel szemben 1910-ben a magyar hivatalos statisztika szerint volt Magyarországon (szintén Horvát-Szlavonországok nélkül) 2,940.000 román és 9,944.000 magyar. A memorandum szerint lehetetlen, hogy míg a magyarok 82,7%-kal szaporodtak e 43 év alatt és az összes népesség 40,1%-kal, addig a románok, a ruthének után a monarchia legszaporóbb nemzete, mindössze 11%-kal növekedtek.

A memorandum Ficker adatait úgy tünteti fel, mint az utolsó osztrák népszámlálás adatait, holott az utolsó osztrák népszámlálás, amely még Magyarországra is kiterjedt, 1857-ben volt, de ez a népszámlálás

¹ 73.714 tót, 32.486 ruthén, 7.589 szerb-horvát.

nem is kérdezte a nemzetiséget vagy anyanyelvet. Ficker adatai tehát nem pozitív népszámlálás, hanem csak meglehetősen felületes becslés eredményei. Ezeknek az adatoknak az újabb magyar statisztikai adatokkal való összehasonlításából tehát messzemenő következtetéseket vonni nem lehet.

A mi adataink hitelességére csak azt az egy adatot hozom fel, hogy az 1880. évi, tehát az első magyar népszámlálás, amely az anyanyelvet tudakolta, a görög katolikusok és görög keletiek együttes számának nagyobb százalékát (60·9 %) mutatta ki román anyanyelvűnek, mint az 1850. évi osztrák népszámlálás (59·5 %), amelyet a románok hasonló tendenciával nem vádoltak meg. 1880 óta pedig következetesen növekszik a románság száma.

Az emlékirat, minthogy nem bizik a magyar hivatalos statisztikában, másrészt, mert a valóságos adatok nem nyújtanak elég alapot követeléséhez, a következő módszerrel és okoskodással változtatja meg a maga érdekei szerint a hivatalos adatokat:

1. A zsidókat, kiket a magyar statisztika mint felekezetet mutat ki, nemzetiségnek veszi és teljes számukat levonja a magyarság számából.

2. A görög katolikusok és görög keletiek együttes számát románnak minősíti, s ebből csak a ruthének és szerbek számát üti le. A szlávok és egyéb anyanyelvűek számát általában véve érintetlenül hagyja.

3. Az összes lélekszámhoz képest így mutatkozó különbözetet, túlnyomó részben a magyaroknál, igen kis részben a németeknél tünteti el, vagyis e két nemzetiség számát ebben a mértékben csökkenti.

Ez az eljárás, amelyet a memorandum maga is jelez, a memorandum mellékletét képező kimutatásokon járasonként és városonként is végig kísérhető, ha azokat a hivatalos statisztikai közlemény megfelelő adataival összehasonlítjuk. Az összehasonlítás során azonban kiténik az a végtelen könnyelműség és tudománytalan eljárás, amellyel a memorandum szerkesztői élbántak a hivatalos statisztikai adatokkal egy olyan nagyfontosságú kérdésben, amelytől egész országrészek jövője sorsa és boldogulása függ.

Már maga az a feltevés, hogy a zsidók mind a magyarok közé vannak számítva, helytelen, mert ha esetleg az 1910. évi népszámlálás idevonatkozó adatai nem is álltak volna rendelkezésükre (pedig ezek már az 1915. évben megjelent 1913. évi statisztikai évkönyvben is közölve voltak), az 1900. évi adatokból is meggyőződhetek volna arról, hogy a zsidók között magyarokon kívül németek és más anyanyelvűek is találtaknak. A zsidók közül 1910-ben csak 76·9% vallotta magát magyar anyanyelvűnek az országos adatok szerint; a románok által követelt területen lakó 194.783 zsidó közül pedig 142.212, vagyis 73·0% volt magyar, ellenben 51.092 német. A magukat magyar anyanyelvűeknek vallott zsidók közül pedig ez utóbbi területen 59.219 lélek (41·7%) nem is tudott más nyelven, mint magyarul.

Kétszeresen helytelen tehát a memorandumnak ez az eljárása, mert tekintet nélkül a zsidók anyanyelvére, majdnem mindenütt teljes egészében vonja le a zsidók számát a magyarság számából. Csak azokban a járásokban és vármegyékben nem teszi ezt, ahol matematikailag lehetetlen, mert a

zsidók száma nagyobb a kimutatott magyarok számánál. Ilyen esetben a különbözetet a németeknél, sőt egyes helyeken az egyéb anyanyelvűeknél osztatja el. Ilyen eljárással eléri azt, hogy egyes járásokban a magyarok számát majdnem egészen sikerül eltüntetnie, holott a felekezeti adatokból is nyilvánvaló, hogy az illető járásban kell magyarnak lennie.

Például a jádi járásban 644 magyar római katolikus van, 233 református és 25 unitárius, tehát körülbelül 900 kétségtelen magyar s itt a memorandum mindössze 23 magyart mutat ki. Szintúgy az óradnai járásban, ahol 2.223 túlnyomólag magyar anyanyelvű római katolikus van és 251 református, csak 791 magyart engedélyez; vagy Máramaros vármegye szigeti járásában, ahol 3.474 magyar római katolikus van és 1.250 magyar református, a memorandum szerint mindössze 1.927 a magyarok száma a hivatalosan kimutatott 8.309-cel szemben. A memorandum mellékletéből még számos ily példát lehetne felhozni, amelyek mind azt mutatják, hogy hova vezeti a memorandum statisztikusát részben az elfogultság, részben a viszonyok nem ismerése.

Még jobban kitűnik a célzatosság az adatok összeállításában azoknál a járásoknál, ahol a görög katolikusok és görög keletiek együttes száma és a románok száma között a hivatalos statisztika szerint nagyobb eltérések mutatkoznak annak folytán, hogy az illető járásban vagy városban más (ruthén, magyar) anyanyelvű görög katolikusok és görög keletiek is vannak.

A memorandum szerkesztői nem tudják elképzelni, vagy legalább is nem akarják elismerni azt, hogy a görög katolikusok és görög keletiek között a románokon, ruthéneken és szerbekén kívül más anyanyelvűek is lehetnek. Pedig az 1910. évi népszámlálás az egész országban a görög katolikusok között 304.318 magyart, 79.152 tótot és 30.838 «egyéb» (túlnyomólag cigány) anyanyelvűt, a görög keletiek között pedig 40.584 magyart és 35.683 «egyebet» (ismét túlnyomólag cigányt) talált, nem szólva a többi kisebb számú nemzetiségről, amelyek néhány százzal vagy ezerrel mind előfordulnak a görög katolikusok és görög keletiek között. Magán a románok által követelt területen is 110.653 a magyar görög katolikusok és 24.201 az «egyéb» anyanyelvű görög katolikusok száma, a magyar görög keletieké pedig 29.039, az «egyéb» nyelvű görög keletieké 19.329.

Hogy a magyarokul kimutatott görög katolikusok és görög keletiek tényleg magyarok is, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a románok által követelt területen a magyar görög katolikusoknak 63·3%-a, a magyar görög keletieknek pedig 56·7%-a nem is beszél más nyelven, mint magyarul. Ez az arányszám természetesen éppen ott a legnagyobb, ahol a magyar görög katolikusok és görög keletiek legnagyobb tömegben laknak. Így például Csik vármegyében a magyar görög katolikusoknak 83·1%-a, Háromszékben 84·1%-a, Udvarhelyben 81·7%-a csak magyarul tud. A Székelyföldön lakó magyar görög keletiek közt még magasabb ez az arányszám. Így Háromszékben 86·0, Udvarhelyben 84·5%. Ezeknek a görög katolikusoknak és görög keletieknek magyar voltát tehát semmiesetre sem lehet letagadni.

Kétségtelen, hogy ezek között a magyar görög katolikusok és görög keletiek között vannak elmagyarosodott oláhok és ruthének, de az is történeti tény, hogy Magyarországon a kereszténység felvétele óta mindig voltak görög vallású magyarok is, akik a mai magyar görög katolikuságnak magvát képezték. A magyar államnak a nemzetiségi kérdésben követett liberális felfogását jellemzi az, hogy ezeknek a magyar anyanyelvű görög katolikusoknak egyházi szolgálata évszázadokon keresztül idegen nyelven történt, ami igen sok kimutatható esetben, különösen ott, ahol a magyarság kisebbségben volt, a magyarok eloláhosodására vezetett. Csak a legújabb időkben sikerült a magyar kormánynak épen a nemzetiségét féltő 300 000-nyi görög katolikus magyarság folytonos ösztönzésére a Szentszéknél kieszközölni, hogy a magyar görög katolikusok a román és ruthén egyházi nyelvű püspökségek alól kivonva, külön püspökséggé alakulhassanak. E püspökség alapításának tehát egyáltalán nem a magyarosítás volt a célja, hanem inkább védekezés a magyarság eloláhosítása ellen. Hogy mennyire nincs agresszív jellege az új hajdudorogi püspökségnek, mutatja az, hogy a 304.000 főnyi magyar görög katolikusok közül csupán 184.000-re terjed ki ez a püspökség, 120.000 magyar görög katolikus tehát továbbra is az idegen nyelvű püspökségek hatósága alatt maradt. Igaz, hogy viszont a magyar görög katolikus püspökségbe is bekerült 32.000 nem magyar anyanyelvű görög katolikus (román és ruthén egyaránt), kiket a nyelvhatárok bizonytalan volta miatt kihagyni nem lehetett, de ezeknek is 75%-a tud magyarul, legnagyobb részük tehát valószínűleg nem is román, hanem csak vallása révén vétegett annak, minthogy a görög katolikus vallást a nép Erdélyben és a határos részekben általában «oláh vallás»-nak nevezi.

A 40.000 főnyi magyar görög keleti népességnek a román és szerb egyházi főhatóságok alól való kivétele dolgában eddigelé még kezdő lépés sem történt, pedig ezeknek magyarsága, különösen a székelyföldieké, a közölt adatokból kitetszőleg kétségbevonhatatlan.

Ami az «egyéb» anyanyelvű görög katolikusokat, görög keletieket illeti, azok majdnem kizárólag cigányok, mert hiszen ezen a területen az «egyéb» anyanyelvűek között a cigányokon kívül csak lengyelek, cseh-morvák és olaszok vannak említést érdemlő számban, tehát mind olyan nemzetek, amelyek közt a görög felekezeteknek nincs hive.

Az emlékiratnak az az eljárása, hogy az összes görög katolikusokat és görög keletieket románoknak minősíti, arra vezet, hogy bekebelez az oláhságba 140.000 magyart és 44.000 cigányt, nem szólva a kisebb nemzetiségekről és önkényes eljárását tetézi azzal, hogy ezt az egész többletet a magyarság számából vonja le, mert az egyéb anyanyelvűek számát is, kik között pedig 44.000 görög felekezetű cigány van, majdnem változatlanul hagyja.

Meg kell jegyeznünk, hogy Magyarországon különösen épen a keleti részekben a cigányok száma sokkal nagyobb, mint ahogy azt a népszámlálásoknak az anyanyelvre vonatkozó adatai mutatják. A népszámlálás ugyanis csak azokat mutatja ki cigányoknak, akik anyanyelvül vallották be a cigány nyelvet. Jóval nagyobb azonban azoknak a száma, akik két-

ségtelenül cigány eredetűek és fajúak, de az őket környező népek közé nyelvileg beolvadva, a cigány nyelvet többnyire már nem is beszélik. Ezeket a cigányokat — bár vallásuk nem különbözteti meg őket a környező népektől, mert többnyire minden községben a falu vallását követik — mégis könnyű felismerni testi sajátágaikról, életmódjukról és foglalkozásukról és mert a köztudat többnyire nyilvántartja cigány származásukat. Régebbi cigányösszeírások és a népszámlálások nyelvi adataival való összehasonlítás útján legalább 72.000-re lehet tenni azoknak a cigányoknak a számát, akiket az 1910. évi népszámlálás a román anyanyelvűek között mutatott ki.

Nem akarunk ugyanabba a hibába esni, mint a memorandum szerkesztői, de mégis felvetjük a kérdést, hogy ha a románok a magyarságba nyelvileg beolvadt zsidókat nem akarják magyarokul elismerni, miért nem választják ki a románságba beolvadt 72.000 főnyi cigányságot a románok számából, sőt miért kebelezik be még ezenkívül a 44.000 főnyi — határozottan cigánynak kimutatott — cigányokat is? Ez az eljárás annyira önkényes és tendenciózus, hogy azt bővebben jellemezni szükségtelen.

A memorandum mellékletét képező statisztikai táblázatok adatai mind eszerint a rendszer szerint vannak járasonként és városonként összeállítva, de ennek dacára nem átálja a memorandum a táblák fölé azt írni, hogy ezek az adatok «a magyar hivatalos statisztika adatai». Az előtt, aki a viszonyokat ismeri, szinte komikusnak tűnik föl, hogy milyen hiú erőlködéssel igyekeznek az adatok összeállítói románokat gyártani ott, ahol egész járásokban úgyszólván hirmondója sincs az oláhoknak. Így például Szatmár vármegye mátészalkai járásában kimutatnak 8846 románt (a népesség 19,6%-át), holott az egész járásban 29 román van és csupán 143 ember tud egyáltalán románul. Hasonló a helyzet a csengeri és fehérgyarmati járásban, azután Bihar vármegye berettyóújfalusi, derecskei, érmihályfalvi, sárreti, székelyhidi járásaiban; Szatmárnémeti, Nagyvárad és Makó városokban, ahol a görög katolikusoknak és görög keletieknek túlnyomó többsége magyar és nem is tud románul. A memorandum azonban mindezeket következetesen és minden meggondolás nélkül románoknak veszi. Így jöhetnek aztán ki olyan lehetetlen eredmények, hogy például Szatmár vármegyében (Szatmárnémeti város nélkül) 169.000 románt mutat ki, holott az egész vármegyében minden nyelvű és felekezeti népességet véve, csak 145.698 ember tud románul. Magában Szatmárnémeti városában, ahol a memorandum szerint 6979 román van — annyi ugyanis a görög katolikusok és görög keletiek száma a néhány ruthén és szerb levonása után — mindössze 3606-an tudnak románul. Ott, ahol nagy a zsidók száma s emellett a görög katolikusok és görög keletiek között is sok magyar van, ez az eljárás természetesen hihetetlen pusztítást tesz a magyarság soraiban. Így például Máramarosszigeten, ahol a 21.370 főnyi lakosságnak 82,1%-a, 17.542 lélek magyar és csak 2001 román, a memorandum 5466 magyart (25,5%), ellenben 6116 románt (28,6%) mutat ki. Így dagad föl Nagyváradban a románság 216 főről 3916-ra (itt csak 1042-en tudnak

egyáltalán oláhul), Nagyváradon a 3604 főnyi románság 7950-re, ellenben ugyanott az 58.421 főnyi magyarság 38.920-ra esik, tehát 91·1⁰/₀-ról 60·7⁰/₀-ra.

Az egyetlen kivétel, ahol a görög katolikusokat és görög keletieket nem merték mind románnak venni, Ugocsamegye tiszántúli járása; itt a különbözet felével a románok, másik felével a ruthének számát szaporították. A szigeti és visói járásban (Máramaros vármegye), ahol szintén tekintélyes számmal vannak ruthének, már nem ilyen bőkezűek a ruthénnel szemben, mert a többletet mind a románok javára írják.

Azokat a nemzetiségi adatokat, amelyeket a memorandum hivatalosnak jelez, de amelyek mindjárt a memorandum legelején tévesen vannak beállítva, oly mértékben változtatja meg, hogy a magyarok számát 375.000-rel csökkentti, ezzel szemben az oláhok számát 180.000-rel emeli s mint új nemzetiséget, beiktatja a zsidót 195.000 lélekkel. A magyarság két csoportjánál a különbözetet úgy osztja meg, hogy 40 000-ret üt le a székelyek és 335.000-ret a magyarok számából. Ezzel a művelettel eléri azt, hogy a románok aránya a követelt területen 52·0⁰/₀-ra megy föl, a magyaroké és székelyeké pedig lesüljed 34·4⁰/₀-ra. Minthogy ezekkel az arányokkal még mindig nem lehet jogosan indokolni a követelést, a következő érdekes okoskodással igyekszik a románok számát folytatólag szaporítani és a magyarságét csökkenteni. Kiindulva a románoknak Ficker által kiszámított 1867. évi számából, feltételezi azt, hogy ez a szám természetes úton legalább 40⁰/₀-kal szaporodott. Tehát 1910-ben a románok száma 3,725.000 lett volna. Ebből levonja a Bánság románjait, kerek számban 600.000-ret, valamint a kivándoroltakat, akiknek számát 200.000-re teszi s így kihozza, hogy a Kárpátok—Tisza—Maros között fekvő román területen 2,925 000 a románok száma, vagyis 585.000-rel több, mint amennyit a magyar statisztika kimutat. Minthogy azonban az összes népesség számát nem változtatja meg, ezt az egész nagy számot (585.000) és természetesen a zsidók számát is ismét csak a magyarok számából vonja le, vagyis most már 780.000-rel kevesbitette az összes magyarok számát, még pedig a székelyekét csak 40.000-rel (500.000-ról 460.000-re), a többi magyarokét ellenben 740.000-rel (1,540.000-ről 800.000-re), vagyis majdnem felénnyire.

Ennek a műveletnek végrehajtása után a memorandum szerint a következő lenne a követelt területen a nemzetiségi megoszlás:

román	2,925.000	60·3 ⁰ / ₀
magyar	800.000	16·4 "
székely	460.000	9·5 "
német	295.000	6·1 "
szláv	112.000	2·3 "
zsidó	195.000	4·2 "
és egyéb	58 000	1·2 "
				Összesen	4,845.000	100·0 ⁰ / ₀

Az egész számítás abból a feltevésből indul ki, hogy a románságnak 1867-től 1910-ig ugyanolyan mértékben kellett növekednie, mint ami-

lyen arányban az ország összes népessége szaporodott. A feltevés alapján eszközölt számítást azonban maga a memorandum lerontja azzal, hogy a kiszámított 40%-os növekvésből kivándorlás címén leűt 200.000-ret, holott az összes népesség 40%-os növekvésében már a kivándorlási differencia is kifejezésre jut. A románok tulajdonképeni népnövekvése tehát a memorandum szerint is csak 878.000, vagyis csak 33·20 o.

Hogy e kérdésben tisztán lássunk, mindenekelőtt rektifikálni kell a kiinduló számokat. 1867-ben a románok száma semmiesetre sem lehetett ilyen magas (t. i. 2,647.000), mert hiszen 1850-ben az osztrák népszámlálás csak 2,240.000 románt talált, 17 év alatt tehát a románok száma 18·20%-kal növekedett volna, holott az ország összes népessége 1850-től 1869-ig, tehát 19 év alatt csak 17·40%-kal növekedett; a görög katolikusok és görög keletiek száma pedig ugyanezen idő alatt a magyar korona egész területét véve, csak 12%-kal lett nagyobb, pedig ebben bennfoglaltatnak a szapora ruthének és a szintén szapora horvátországi szerbek is. Sokkal közelebb áll tehát a valósághoz Keleti Károly számítása, aki az oláhok számát 1869-ben 2,470.000-ben állapította meg. Számítását az 1880-ik évi népszámlálás eléggé megerősítette, amely 2,405.000 románt talált. Hogy pedig 1869-től 1880-ig megfogytakozott a románok száma, azt nem lehet csodálni, ha figyelembe vesszük, hogy az 1872—1873. évi nagy kolerajárvány következtében a görög katolikusok és görög keletiek száma csak az anyaországban 224.000-rel csökkent ez alatt a 11 év alatt. Ha tehát Keleti Károlynak mindenképen megokoltabb számítását fogadjuk el alapul és feltételezzük azt, hogy a románok száma 1910-ben tényleg 3,525.000 lett volna, ahogy azt a memorandum kimutatja, úgy a románság szaporodása e 41 év alatt 1,047.000-re rugott volna, ami 42·20%-nak felel meg.

Hogy a románok szaporodása ez alatt az idő alatt nem lehetett ily nagymérvű, bizonyítják a felekezeti adatok, amelyek szerint volt az anyaországban :

	görög katolikus	görög keleti	együtt
1869-ben	1,578.000	2,067.200	3,645.200
1910-ben	2,007.400	2,333.000	4,340.400
szaporodás... ..	429.400	265.800	695.200
%-ban	31·4	12·9	19·1

A két görög felekezet eszerint a 41 év alatt mindössze 695.200 lélekkel szaporodott, magára a románságra tehát semmiesetre sem eshetett ebből 1,047.000, annál kevésbbé, mert hiszen épen a görög keleti felekezet szaporodása gyengébb, amelyben a románoknak nagyobb tömege foglaltatik. A hivatalos magyar statisztika szerint a románság szaporulata ezen idő alatt 479.000, a görög katolikusok és görög keletiek együttes szaporodásából tehát körülbelül ugyanolyan arány esik a románokra, mint amilyen arányban vannak a románok e két felekezet népességében.

Ha a románok ragaszkodnak ahhoz, hogy csak a felekezeti adatok mutathatják pontosan a románok számát, a magyar hivatalos adatok hitelességét semmi sem bizonyíthatja jobban, mint épen a felekezeti adatok, amelyek fényesen ig zolják azt, hogy miért volt a románok szaporodása kisebb az átlagosnál.

A memorandum statisztikai adatainak kiszámítói, mikor a románok számát a követelt területen (a Bánságot nem számítva) 2,925.000 léleekben állapítják meg, nem veszik észre, hogy ezzel a fantasztikus számmal saját maguk előbbi okoskodásával jutnak ellentétbe, mert hiszen a szóbanforgó területen mindössze 2,560.448 görög katolikus és görög keleti van s ezek között kétségtelenül nem román (amit különben ők is elismernek) 32.486 ruthén és 6738 szerb. Ha a többi benntlévő nem románokat, magyarokat, cigányokat stb. mind a románokhoz számítjuk is, csak 2,521.000 románt lehet kihozni a felekezeti adatokból. Honnan veszik tehát a memorandum szerkesztői a még hiányzó 404.000 románt, ha a felekezeti adatokat és az összes lélekszámot hitelesnek fogadják el? A római katolikusok, reformátusok, ágostaiak és unitáriusok között bizonyára nem lehet ezeket feltalálnunk, a zsidókat pedig ők maguk teszik meg külön nemzetiségnek. Láthatjuk tehát, hová vezet a számokkal való lelkiismeretlen játék, ami annál elítélendőbb, mert az egész probléma azon fordul meg, hogy azok a számok, melyeket a magyar hivatalos statisztika kimutat, mennyiben felelnek meg a valóságos helyzetnek. Az előadottak után nem lehet kétség az iránt, hogy a magyar hivatalos statisztika adatai mindenestre közelebb állnak a valósághoz, mint a memorandumnak felületes, tendenciózus és részben a demográfiai viszonyok nem ismeréséből magyarázható számcsoportosításai.

Mínthogy a memorandum a románok számánál mutatkozó nagy többletet teljes egészében a magyaroknál és itt is a nála mindig külön kimutatott tulajdonképeni magyaroknál oszlatta el, természetesen a magyarok száma és a felekezeti adatok között is lehetetlen divergenciák mutatkoznak. A németek száma (295.000) nagyjából megegyezik az ágostaiak számával (305.576). Ellenben van még ezen az egész területen a hivatalos adatok szerint:

római katolikus	772.218
református	947.181
unitárius	68.605
Összesen	<u>1,788.004</u> ;

magyar pedig csupán 1,260.000. A különbség tehát 528.000, amit csak kevéssé enyhít az, ha levonjuk ebből a 73.700 főnyi tótságot és az 59.600 főnyi «egyéb anyanyelvűeket», kiknek azonban csak kisebb része tartozik ezekhez a felekezetekhez. E három felekezethez tartozó hívők jó részének tehát románoknak kellene lennie, ha a memorandum adatai a valóságnak megfelelénének. Azt pedig, hogy e felekezetek hívei közt románok volnának (legalább is említést érdemlő számban), maga a memorandum sem állítja.

A memorandum részéről a nemzetiségi számitgatásoknak még ezzel sem szakad vége, mert amint a memorandum mondja «a románok fennjelzett számaránya nem lehet a valóság alatt, ami azonban a magyarok számát illeti, az a valóság fölött van». A románok szerint ugyanis a magyarok számában még mindig benne van «a mesterségesen elmagyarosított» örmények, cigányok, németek és szlávok száma, ezeket azonban már

nem tudja különválasztani. Ennélfogva egy újabb módszerhez folyamodik, amennyiben a magyarok számából újra elvesz 300.000-ret azzal az indokolással, hogy a végleges határmegállapítás, illetőleg a határvonal pontosabb meghatározása legkevesebb 300.000 magyart fog meghagyni saját politikai területén. Végeredményben tehát a románok által követelt terület 4.500.000 főnyi (most már 345.000-rel kevesebb) lakosságából román lesz 2.900.000, magyar 500 000, székely 460.000; százalékokban: román 62·2, magyar 11·1 és székely 10·2.

Kissé különösnek tűnik fel, hogy az emlékirat, mikor a követelt területek határvonalát már előre megadja és összes számításait ezen az alapon végzi, a számítás végén az Alföld felé eső tiszta magyar járásokat mégis leüti a követelésből. Ha tehát ezek nem tartoznak bele a követelésbe, akkor miért nem eszközölte a számításokat ezek nélkül a járások nélkül? Valószínű, hogy a követelést ezekre nézve is fenntartja s a számítás végén csupán azért üti le a 300.000-ret a magyarok számából, hogy így a követelt területen a románoknak minél nagyobb arányát dokumentálhassa. Érdekes, hogy a 345.000 lélek lekapcsolásával egyidejűleg a románok számát is csökkenti 25.000-rel, mert hiszen ezekben a tiszta magyar járásokban ő maga is kimutat románokat (lásd mátészalkai, csengeri stb. járást). Ezeknek az elvesztésébe azonban — úgylátszik — könnyen belenyugszik, azokat maga a memorandum sem tartja igazi románoknak.

A felületességnek, a lelkiismeretlenségnek és a kapkodásnak, amelylyel a memorandum a statisztikai számokkal bánik, az is élénk példája, hogy míg a járásonként részletezett adatok eredményei szerint a románok száma 2.520.000, későbbi számításában 2.925.000-rel operál és ugyanakkor 800.000 magyarral és 460.000 székellyel. Ezekre az utóbbi számokra megjegyzi, hogy «ideiglenesen a fenti adatokat fogadjuk el» s ennek dacára további fejtegetéseiben már 2.900.000 románról és 500.000 magyarról beszél, az egyes nemzetiségek számának összehasonlításánál pedig már 3 millió románt említ.

Oda kell tehát konkludálnunk, hogy csak a hivatalosan kimutatott adatok hitelesek, ennélfogva a szóbanforgó területen tényleg csak 2.346.478 román van, 2.012.090 magyarral szemben. A románok száma eszerint a magyarokét nem hat-hétszeresen (különvéve a magyarokat és székelyeket), hanem csak egyhattal (16·6%) múlja felül. A románok száma a követelt területen (a Kárpátoktól a Tiszáig és Marosig) sem mi esetre sem éri el az abszolút többséget. Épen ez a körülmény indítja a memorandum szerkesztőit a nemzetiségi adatok meghamisítására, hogy ezáltal a követelést elfogadhatóvá tegyék, de amint a végeredmény mutatja, minden átlátszó mesterkedésük dacára csak 64·4%-ra tudják felvinni a románok számát.

Mind ezek az adatok, amelyekről eddig szó volt, az 1910. évi népszámlálás adatai, vagy azokból az adatokból vannak levezetve. Figyelembe kell azonban vennünk, hogy 1910. év óta eltelt 9 esztendő alatt is nagyon megváltozhatott annak az országrésznek nemzetiségi képe, még pedig semmi esetre sem az oláhok javára. Már előbb említettem, hogy az oláhok természetes szaporodása nem nagyobb, mint a memorandum állítja,

hanem kisebb az összes népesség és különösen a magyarság szaporodásánál. Kétségtelen, hogy a román királyságban a román szapora faj, különösen újabbban; 1912-ben pl. a népesség szaporodása 1000 lélekre számítva 20-ra ment fel. Magyarországon azonban a délvidéki oláhoknál elterjedt egygyermekrendszer és általában a nagy halandóság következtében az oláhok szaporodási aránya állandóan kisebb, mint az országos átlag. Volt ugyanis a természetes szaporodás aránya 1000 lélekre:

	az összes népességben	az oláhoknál	a magyaroknál
az 1901—5. évek átlagában ...	10·8	8·2	11·6
az 1906—10. „ „ ...	11·4	9·1	12·3
az 1911—14. „ „ ...	11·3	9·1	12·2

Az oláhság természetes szaporodási aránya állandóan több mint kétfővel marad el az országos átlag és több mint hárommal a magyarság szaporodási aránya mögött, ha pedig a keleti részek magyarságát külön számítanók, mint amely a magyarságnak is szaporább része, a különbség még élesebben nyilvánulna meg. A háború alatti népmozgalom még nagyobbá tette ezt a különbséget. 1915. óta Magyarországnak — sajnos — állandóan halálozási többlete van. Ez a halálozási többlet 1915-ben 29.546, 1916-ban 77.804, 1917-ben 87.604 főre rugott. 1918-ban pedig, bár erre az évre vonatkozó adataink még hézagosak, az év utolsó hónapjaiban fel lépett spanyol influenza-járvány pusztítása következtében körülbelül 220.000-re lehet tenni a népesség fogyását, pedig mindezen adatoknál a háború halottai figyelmen kívül vannak hagyva. Az előző három évi fogásból (a halálozási többletből) esett:

	a románokra	a magyarokra
1915-ben ...	19.250	63
1916-ban ...	26.598	27.556
1917-ben ...	23.003	35.627
Összesen ...	68.851	63.246

E három év alatt eszerint az otthonmaradt népességben még abszolút számban is nagyobb vesztesége volt a 3 milliónyi oláhságnak, mint a 10 milliónyi magyarságnak. Az 1918. év veszteségét nemzetiségek szerint nem ismerjük, de az arányszám itt sem lesz kedvező az oláhságra, annál kevésbbé, mert a rendelkezésre álló adatokból is kitűnik, hogy a spanyol influenza-járvány épen a keleti részekben volt a legnagyobb. Ha tehát ez utolsó évet ki is hagyjuk a számításból, csupán 1911-től 1917-ig az oláhok természetes szaporodása 42.343-at tett, a háromszor annyi magyarságé pedig 435.569-et. Az oláhság hét év alatti 42.000 főnyi szaporulatát az 1918. évi fogyás minden esetre teljesen abszorbeálta, sőt túlhaladta, míg a magyarság szaporodását legföljebb 100.000 fővel csökkentette. Ha már most a háború halottainak számából, amit körülbelül félmillióra lehet tenni, csak a népesség aránya szerinti részt (16·0%) számítjuk az oláhságra, ami 80.000 embert tesz ki, ez a nyolcvanezer fő az oláhságnak már tiszta vesztesége, amelyet az 1910. évi létszámból le kell vonni. A magyarságnál a háborús veszteség (körülbelül 280.000) levonása után még mindig marad egy kis rész az 1911—18. évi természetes szaporodásból.

zásával ez a magyarság visszahúzódik az alföldre vagy felszivódik az oláhságba. Az egész értelmiség családtagokkal együtt az összes magyar lakosságnak csupán 5·4 %-át teszi, ha tehát feltételezzük, hogy az egész értelmiség kivonul, akkor is ott marad a magyarságnak 95%-a, amely falusi parasztságból és a városok iparos és kereskedő népességéből áll. El lehet azt képzelni, hogy 50—60.000 főnyi magyar lakossággal bíró városok máról-holnapra oláh többségű városokká alakíthatók át, vagy hogy a magyar birtokosokat, különösen a kisbirtokos parasztságot, földjéről elűzni lehessen? Pedig a memorandum azt sem veszi figyelembe, hogy a követelt területen (a 23 teljes vármegyét véve) a földbirtoknak 51·9%-a van a magyarság kezén, ellenben oláh kézben csak 36·3%-a. Még magában az erdélyi 15 vármegyében sem erősebb ebben a tekintetben az oláhság, mert a földterületnek csak 44·3%-át bírja, a magyarság ellenben a földterület 45·9%-át.

A magyarság e szerint nem olyan változó, fluktuáló elem, mint ahogy a memorandum feltüntetni szeretné, amely úgy állítja be a dolgot, mintha a magyarság javarésze csak 1867 óta költözött volna ide, hanem túlnyomó nagy többségében autochton elem, amely e területen ingatlan, műhellyel vagy üzlettel bír és általában véve úgy a kulturában, mint a gazdasági életben vezető elem.

Még csak a székelyek számára vonatkozólag teszek néhány megjegyzést. A memorandum szerint a négy székely vármegye területén 633.000 ember él, kik közül székely 460.000 (72·6%) és román 141.000 (22·2%). A hivatalos adatok szerint, amelyek feltétlenül hitelesebbek, a lélekszám e négy vármegyében 637.562, ebből:

magyar	— — —	502.030	78·7%
román	— — —	115.744	18·2%

A memorandum tehát szokott módszerével itt is csökkentette a magyarok és növelte a románok számát, bár nem olyan nagy mértékben, mint egyebütt. Ha azonban arról van szó, hogy a magyarságnak milyen nagy része lakik kompakt tömegekben, úgy a székelységhez kell számítanunk a vele közvetlenül szomszédos járások magyarságát, amelyek a székelységgel közvetlen kapcsolatban is vannak. Tehát Brassó megye bétfalusi járását, Brassó várost, Nagyküküllő megye köhalmi járását, Kisküküllő megye dicsőszentmártoni járását és Dicsőszentmárton várost. Ha pedig a székelységet mint külön fajt tekintjük, amint ezt a románok teszik, akkor oda kell számítanunk a területileg ugyan különálló régi aranyosszéki székelységet, amely most Torda-Aranyos vármegyének tordai és felvinci járásaiban található. A székelység száma ezeknek hozzászámításával 570.000-re tehető, ami jóval felülhaladja a románok által kimutatott 460.000-et.

A székelyekkel kapcsolatban azt mondja a memorandum, hogy a székelyföldi görög katolikusok erőszakosan szakítottak el a gyulafehérvári érsekségtől és csatoltattak a hajdudorogi püspökséghez. Maguk a románok elismerik, hogy ezek a csatolt egyházközségek teljesen el vannak magyarosodva, amit bizonyít az, hogy a Székelyföldön talált 14.481

magyar görög katolikus közül csak 3411, vagyis 23,5% tudott oláhul. Nem lehet tehát erőszakról szó ott, ahol az átesatolás épen azért történt,⁴ hogy a hívek a meg nem értett egyházi nyelvet használó püspökségből kivéttelve, olyan egyházi hatóság alá kerüljenek, amely hitbéli szükségletüket saját anyanyelvükön elégíti ki. Hogy ezeknek az egyházközségeknek a megválogatása is milyen liberálisan történt, mutatja az, hogy a székelyföldi magyar görög katolikusok közül csak 11.877 lakik a csatolt egyházközségekben és hogy a csatolt román egyházközségek lakosai is (a területi összefüggés miatt ugyanis néhány oláh többségű község is odakerült), a kis gyermekek és aggok kivételével majdnem mind tudnak magyarul.

Az előadottakban eléggé bebizonyítottam, hogy a memorandumban közölt nemzetiségi számok mennyire nem felelhetnek meg a valóságnak, amiből következik az, hogy csak a hivatalos népszámlálás statisztikai adatai adják a nemzetiségi megoszlás hű képét. Kénytelenek vagyunk tehát felvetni azt a kérdést, ki hamisította meg a nemzetiségi adatokat, a magyar hivatalos statisztika-e, amely több mint 30.000 helybeli népszámlálóbiztos munkája révén és önbevallás útján gyűjtött anyagot a legnagyobb gondossággal és precizitással dolgozta fel és amelynek munkája a külföldi szakköröknek elismerését is mindenkor kiviyta, vagy a memorandum szerkesztői, akik kényük-kedvük szerint módosítják, csökkentik és növelik a nemzetiségi számadatokat olyan tudománytalan módon és olyan merész felületességgel, hogy nemcsak a fegyelmezett statisztikus észjárásával, hanem magával a logika szabályaival is ellenkezésbe jutnak, sőt számaik sok esetben még önmaguknak is ellentmondók?

A magyar béke delegáció mindezeket a hamisításokat, amelyeket a románok elkövettek, leleplezte és az előadott módon kétségbevonhatatlan adatokkal még részletesebben is megcáfolta a békekonferencia előtt, abban a naiv hitben, hogy a hamisság és csalárdság fölött a fénylő igazság, a felületesség fölött a lelkiismeretes pontosság és a hebe-hurgya tudatlanság fölött a logika és a józan ész fog győzedelmeskedni és a békekonferenciát elhatározásában ez utóbbiak fogják vezetni. Nem így történt.

A legfelsőbb tanács nem is próbálta érveinket meggyengíteni és igazságainkat elhomályosítani, egyszerűen «a sic volo, sic jubeo» álláspontjára helyezkedett és elkövette a világtörténelem legnagyobb igazságtalanságát, az ezeréves Magyarország felosztását, mert inkább adott hitelt a prédára éhes szomszédok rágalmainak és hamisításainak, mint a mi pontos és lelkiismeretes adatainknak.

A béketárgyalások egész anyaga megsokára megjelenik és ebből ámulva fogja látni a világ, hogy a megcáfolhatatlan érvek milyen tömege talált süket fülekre a békekonferencián s milyen örökérvényű igazságokat dobott félre újtájból a győztesek diadalmi mámore és elvakultsága. De az igazság a koporsóból is kitör és eget kér; és ha rövidesen nem dől össze az a három kártyavár, amelyet az antant körülöttünk épített, úgy azt a statisztika kérlelhetetlen törvényei fogják megdönteni, amelyeket csak papíron lehet meghamisítani, de az életben nem.

Kovács Alajos.